

ק א מיי פ"ט מהל' נזק
ממון ה' ו סמג עשן
סו טו"ש ח"מ סי' ט
סעי' ב:
קא ב ג מיי שם ה' ט
טו"ש"ע שם סעי' ג
ד:
קב ד ה מיי שם ה' יא
טו"ש"ע שם סעי' ד:
קב ו ש"ע שם סעי' ג
הג"ה:
קד ז טו"ש"ע שם ס"א:
קה ח ט מיי שם ה' יא
ופ"ג מהל' טוען
ונטען הלכה י סמג עשן
לה טו"ש"ע ח"מ סי' פח
סעי' י ו סי' ט סעי' ד
והו"א כ"כ אלפס במקו"ט
ובשנו"ט פ"ד דף ט"ה:

רבינו הגנאל

אמר ר' חיה בר אבא
אמר ר' יוחנן חולקין
עליו חבריו על סומכוס
דאמי' ממון המוטל בספק
חולקין. ודברי סומכוס
מפורשי' בפ' שור שנגח
את הפרה ונמצא עוברת
בבדיה כול'. ואמ' רב
יהודה אמ' שמואל זו
דברי סומכוס דאמי' ממון
המוטל בספק חולקין.
ותניא רבא בהרי"א שור
שנגח את הפרה ונמצא
עוברת בבדיה ואין ידוע
אם עד שלא נגחה לידה
היא משנגחה לידה משלם
וצא נזק לפרה ורביע
לולד, דברי סומכוס זו
החכמי' אומ' המוציא
מחבריו עליו הראייה.
ואצי"פ שבמקומות הרבה
מקצירי' ביה המקום
עיקרו. ודמיי' ר' חייא
בר אבא ממתי' דקתני
המוציא מחבריו עליו
הראייה ולא קתני חולקין,
ש"פ מתני' חכמי' היא
וחולקין על סומכוס.
ואמ' ליה רבה בר אמי'
סומכוס אפי' בריא ובריא
חולקין. אמ' ליה הון,
מתני' בריא ובריא הוא,
ואוקמי' דלא כסומכוס.
ואתקין לה רב פפא הכי,
מדרישא דמתני' בריא
ובריא סיפא נמי בריא
ובריא, ואמי' רבנן המוציא
מחבריו עליו הראייה.
ואילא מיי' ראייה שקיל
כדקאמי' מוק. דמחייבין
ליה כמה שהודה, אמאי
שקיל בעולם א' אפי'
כדקאמי' מוק. חטים
ושעורין נגהו, ואם איתא
לדרבה פטור לגמרי הוא,
נימא תהוי תיובתיה דרבה
בר נתן דאמי' טענו
חטים והודה לו בשעורים
פטור. וכיון דקיימי' לן
כרבה בר נתן פרקי' הכי,
סיפא דמתני' אינה ברי
וברי, ברי ושמה הוא.
ואמרי' היכי דמי, אינמא
דטעין נזיק ואמי' שמא
ב' תורף הדיק ומדיק
אמי' בריא ליה שבתעל
לקח. מתמהיני עלה כי
האי גונא כשחובע טעין
שמא אמ' סומכוס חולקין
ומטענת שמא מחייבין
דאיצטריך לרבנן לימיר
המוציא מחבריו עליו
הראייה. ודחי' לא דמי
רישא לסיפא, רישא נזיק
אמי' בריא לי' ששורך
הזיק והמוק טעין שמא
בטול לקח, ועל זה הוצרך
סומכוס לומ' חולקין
ורבנן המוציא מחבריו
עליו הראייה. סיפא, נזיק
שמא ומזיק בריא ואילא מיי' ראייה שקיל כדקאמי' מוק., דהא נזיק מספקא ליה. ואקשי' והא לא דמי רישא לסיפא, רישא

זאת אומרת הח'וקים עליו חבריו על סומכוס. וקא' כזי האי
גונא פליג סומכוס שראוי להסתפק בדבר וההיא (ב"מ דף
ק. וס) דמחליף פרה בחמור והמוכר שפחתו וילדה בכל הנך בלא
טענותם ראוי להסתפק לז"ל אבל במקום שהספק כל ע"פ דבריהם
לא פליג סומכוס דהרי למד' אמר
סומכוס אפילו ברי וברי אטו אם
אמר אדם לחבירו טלית זו שהתה
לנזש שלי הוא מי אמר סומכוס
חולקים וצנינים אוחזים בטלית אמר
דאי אמו לקמן כי תפיס חד ומד
מיסרך סרוכי דאפי' לסומכוס סרוכי
לאו כלום הוא:

ממאי דמתני' ברי וברי. וא"ת
והיכי אמרינן דמתני' ברי
וצרי אי משום דאמר אמר סומכוס
ברי וברי היינו משום דאי לא אמר
סומכוס בצרי וברי לא היה יכול
לדקדק ממשנה דחולקים דהוי מני
לאוקמי בצרי וברי ודברי הכל וי"ל
דה"ק ממאי דמתני' מני לאורוי כלל
בצרי וברי ולנמא בצרי ושמה דוקא
איירי כדאמרינן בסמוך דרישא דומיא
דסיפא א' דקתני זה אומר לא כי
ואף על גב דבפ"ק דכמוצות (דף
יב: וס"ט) מנן דב"ש אומר לא כי
אלא עד שלא ארסמין נאנסת והיה
מקחי מקח טעות ומוכה התם
דהיינו שמא התם ליכא למיטעי
שאין הצעל רגיל לידע אבל הכא אי
בשמא איירי לא ה"ל למיתני לא כי
כיון דאיכא למיטעי:

הא לא מיי' ראייה שקיל כדאמר
מויק. וא"ת דלמא הא לא
מיי' ראייה לא שקיל מידי וי"ל
לשון המוציא משמע כמה שצא
להוציא רצין ראייה אבל מה שהוא
מודה לו לא ולקמן דמשני ראוי לטול
ואין לו היינו בלא תפס אבל בתפס יש
לו ולהכי א"ש לשון המוציא:

לימא תיהוי תיובתא דרבה בר
נתן. וא"ת ואמאי לא מוקי
לה כ"ר"ג דאמר בפ' שנועת הדיינין
(שנועת דף מ. וס"ט) טענו חטין והודה
לו בשעורין פטור ור"ג ממיי' וי"ל
דמהדר לאוקמי כרצנן ועוד י"ל דרצה
בר נתן אמרה למילתיה ככולי עלמא
ולא ממיי' ר"ג אלא שצוה דאי
לזה ממיי' צדמי שעורים מנליה
לרצה בר נתן דרבנן פליגי עליה
צהא דלמא לענין שצוה דוקא
פליגי דכתיב כי הוא זה דצענין
הודאה ממנין הטענה וכי מימא דרצה
בר נתן סבר דמהאי טעמא דפטרי
רבנן שצוה לא הוא נמי הודאה
למתמי' שעורין הא לימא דהא
למרינן שצוה דהדיינין (ס"ט)
דף (מ: טענו חטים ושעורים
והודה לו צאחד מהן פטור והתם
ודאי לכ"ע חייב כמה שטענו ואפ"ה
פטור משצוה ע"כ נראה דרצה בר
נתן לכ"ע פטור מדמי שעורים דמשמע ליה דסברא הוא שהוא פטור כיון שהודה לו שאין חייב לו ושצוה

שניהם פטורים. דמרוויחו מדמו ליה: **שניהם חייבין**. מפרש בגמרא (ס'
גדול הויק. ויש בגופו שזה חזי נזק: קטן הויק. ודמי הקטן תקח
ומותר חזי נזק תפסיד: וקטן הויק אם הגדול. ואע"ג שחזי נזקו
של גדול מרובה לא תקח אלא קטן שלי וחזי נזק של קטן שלך
קח מן הגדול: **גמ' על סומכוס**.

שניהם פטורים אם היו שניהם של איש אחד
שניהם חייבים היה אחד גדול ואחד קטן
הניזק אומר גדול הויק והמויק אומר לא כי
אלא קטן הויק אחד תם ואחד מועד הניזק
אומר מועד הויק והמויק אומר לא כי אלא
תם הויק המוציא מחבריו עליו הראיה היו
הניזקין שנים אחד גדול ואחד קטן והמויקין
שנים אחד גדול ואחד קטן הניזק אומר
גדול הויק את הגדול וקטן את הקטן והמויק
אומר לא כי אלא קטן את הגדול וגדול את
הקטן אחד תם ואחד מועד הניזק אומר
מועד הויק את הגדול ותם את הקטן והמויק
אומר לא כי אלא תם את הגדול ומועד
את הקטן המוציא מחבריו עליו הראיה: **גמ'**
אמר רבי חייא בר אבא [זאת אומרת]
חלוקים עליו חבריו על סומכוס א' דאמר
ממון המוטל בספק חולקין א"ל ר' אבא
בר מובל לר' חייא בר אבא אמר סומכוס
אפילו ברי וברי א"ל אין א' אמר סומכוס אפילו
ברי וברי וממאי דמתני' בברי וברי הוא
דקתני זה אומר שורך הויק וזה אומר לא כי
מתקף לה רב פפא מדרישא ברי וברי סיפא
נמי ברי וברי אימא סיפא היה אחד גדול
ואחד קטן נזיק אומר גדול הויק ומויק אומר
לא כי אלא קטן הויק אחד תם ואחד מועד
נזיק אומר מועד הויק והמויק אומר לא כי
אלא תם הויק המוציא מחבריו עליו הראיה
הא לא מיי' ראייה שקיל כדאמר מויוק
נימא תהוי תיובתא דרבה בר נתן דאמר
טענו חטים והודה לו בשעורים פטור אלא
בברי ושמה דקאמר ברי מאן דקאמר שמא
מאן אי נימא דקאמר נזיק ברי וקאמר מויוק
שמא אכתי לימא תהוי תיובתא דרבה בר
נתן אלא דקאמר נזיק שמא וקאמר מויוק
ברי ומדסיפא נזיק שמא ומויק ברי רישא

נמי נזיק שמא ומויק ברי ואמר סומכוס אפי'
דלא לא יסיפא נזיק שמא ומויק ברי ורישא נזיק ברי ומויק שמא והא לא
דמיא רישא לסיפא אמרי ברי ושמה שמא וברי חד מילתא היא ברי
וברי שמא וברי תרי מילי נגהו: גופא אמר רבה בר נתן חטענו חטין
והודה לו בשעורין פטור מאי קמ"ל תנינא א' טענו חטין והודה לו בשעורין
פטור אי מהתם הוה אמינא פטור מדמי חטין וחייב בדמי שעורין קמ"ל דפטור
לגמרי נתן היו הניזקין שנים אחד גדול ואחד קטן וכו'. הא לא מיי' ראייה
שקיל כדקאמר מויוק אמאי חטים ושעורים נגהו ראוי ליטול ואין לו והתניא
הרי זה משתלם על הקטן מן הגדול ולגדול מן הקטן דתפס נתן היה
אחד תם ואחד מועד הניזק אומר מועד הויק את הגדול ותם את הקטן
והמויק אומר לא כי אלא תם את הגדול ומועד את הקטן המוציא מחבריו עליו
הראיה הא לא מיי' ראייה שקיל כדקאמר מויוק ואמאי חטין ושעורין נגהו

מדסיפא נזיק שמא ומויק ברי רישא נמי ב' ואמר סומכוס ב'. אבל מסופא גופא ליכא למיפרך דאיכא למימר כיון דאיכא הודאה
במקל' שהרי מודה שהקטן הויקו לכל הפחות הלכך איכא למימר דקאמר סומכוס חולקים אע"ג דניזק קאמר שמא ומויוק
אמר ברי ואם תאמר דנימא ברי ושמה ברי עדיף כדקאמר רב יהודה בהגוזל בתרא (לקמן דף קיח.) גבי מנה לי בידך והלה אומר
איני יודע ויש לומר דהתם הוי ברי טוב שלא יהיה לו פנים לשקר כיון שחבירו יכול לידע צשקרו זה והשמא אינו טוב שאין
זוכר אם חייב לו ומוכחא מילתא דחייב לו אבל הכא ברי שלו גרוע שידוע שחבירו שאין יכול להכחישו ולכן טוען ברי והאי נמי דקאמר
שמא לפי שלא ראה הכעשה הלכך לא אמרינן ברי עדיף: **ריישא** במויוק שמא. ואם תאמר והא לא כי קתני וי"ל דבברי וברי נמי איירי:

שניהם פטורים. דמרוויחו מדמו ליה: **שניהם חייבין**. מפרש בגמרא (ס'
גדול הויק. ויש בגופו שזה חזי נזק: קטן הויק. ודמי הקטן תקח
ומותר חזי נזק תפסיד: וקטן הויק אם הגדול. ואע"ג שחזי נזקו
של גדול מרובה לא תקח אלא קטן שלי וחזי נזק של קטן שלך
קח מן הגדול: **גמ' על סומכוס**.

שניהם פטורים אם היו שניהם של איש אחד
שניהם חייבים היה אחד גדול ואחד קטן
הניזק אומר גדול הויק והמויק אומר לא כי
אלא קטן הויק אחד תם ואחד מועד הניזק
אומר מועד הויק והמויק אומר לא כי אלא
תם הויק המוציא מחבריו עליו הראיה היו
הניזקין שנים אחד גדול ואחד קטן והמויקין
שנים אחד גדול ואחד קטן הניזק אומר
גדול הויק את הגדול וקטן את הקטן והמויק
אומר לא כי אלא קטן את הגדול וגדול את
הקטן אחד תם ואחד מועד הניזק אומר
מועד הויק את הגדול ותם את הקטן והמויק
אומר לא כי אלא תם את הגדול ומועד
את הקטן המוציא מחבריו עליו הראיה: **גמ'**
אמר רבי חייא בר אבא [זאת אומרת]
חלוקים עליו חבריו על סומכוס א' דאמר
ממון המוטל בספק חולקין א"ל ר' אבא
בר מובל לר' חייא בר אבא אמר סומכוס
אפילו ברי וברי א"ל אין א' אמר סומכוס אפילו
ברי וברי וממאי דמתני' בברי וברי הוא
דקתני זה אומר שורך הויק וזה אומר לא כי
מתקף לה רב פפא מדרישא ברי וברי סיפא
נמי ברי וברי אימא סיפא היה אחד גדול
ואחד קטן נזיק אומר גדול הויק ומויק אומר
לא כי אלא קטן הויק אחד תם ואחד מועד
נזיק אומר מועד הויק והמויק אומר לא כי
אלא תם הויק המוציא מחבריו עליו הראיה
הא לא מיי' ראייה שקיל כדאמר מויוק
נימא תהוי תיובתא דרבה בר נתן דאמר
טענו חטים והודה לו בשעורים פטור אלא
בברי ושמה דקאמר ברי מאן דקאמר שמא
מאן אי נימא דקאמר נזיק ברי וקאמר מויוק
שמא אכתי לימא תהוי תיובתא דרבה בר
נתן אלא דקאמר נזיק שמא וקאמר מויוק
ברי ומדסיפא נזיק שמא ומויק ברי רישא

נמי נזיק שמא ומויק ברי ואמר סומכוס אפי'
דלא לא יסיפא נזיק שמא ומויק ברי ורישא נזיק ברי ומויק שמא והא לא
דמיא רישא לסיפא אמרי ברי ושמה שמא וברי חד מילתא היא ברי
וברי שמא וברי תרי מילי נגהו: גופא אמר רבה בר נתן חטענו חטין
והודה לו בשעורין פטור מאי קמ"ל תנינא א' טענו חטין והודה לו בשעורין
פטור אי מהתם הוה אמינא פטור מדמי חטין וחייב בדמי שעורין קמ"ל דפטור
לגמרי נתן היו הניזקין שנים אחד גדול ואחד קטן וכו'. הא לא מיי' ראייה
שקיל כדקאמר מויוק אמאי חטים ושעורים נגהו ראוי ליטול ואין לו והתניא
הרי זה משתלם על הקטן מן הגדול ולגדול מן הקטן דתפס נתן היה
אחד תם ואחד מועד הניזק אומר מועד הויק את הגדול ותם את הקטן
והמויק אומר לא כי אלא תם את הגדול ומועד את הקטן המוציא מחבריו עליו
הראיה הא לא מיי' ראייה שקיל כדקאמר מויוק ואמאי חטין ושעורין נגהו

מדסיפא נזיק שמא ומויק ברי רישא נמי ב' ואמר סומכוס ב'. אבל מסופא גופא ליכא למיפרך דאיכא למימר כיון דאיכא הודאה
במקל' שהרי מודה שהקטן הויקו לכל הפחות הלכך איכא למימר דקאמר סומכוס חולקים אע"ג דניזק קאמר שמא ומויוק
אמר ברי ואם תאמר דנימא ברי ושמה ברי עדיף כדקאמר רב יהודה בהגוזל בתרא (לקמן דף קיח.) גבי מנה לי בידך והלה אומר
איני יודע ויש לומר דהתם הוי ברי טוב שלא יהיה לו פנים לשקר כיון שחבירו יכול לידע צשקרו זה והשמא אינו טוב שאין
זוכר אם חייב לו ומוכחא מילתא דחייב לו אבל הכא ברי שלו גרוע שידוע שחבירו שאין יכול להכחישו ולכן טוען ברי והאי נמי דקאמר
שמא לפי שלא ראה הכעשה הלכך לא אמרינן ברי עדיף: **ריישא** במויוק שמא. ואם תאמר והא לא כי קתני וי"ל דבברי וברי נמי איירי:

(א) וע' תוס' ב"ב ג' ד"ה
רבי אבהו (ב) לקמן מ.
ב"מ ב' ו' נח: ק. (ג) ב"ב
קמ"א. (ד) וצ"ל מל"ג ב:
ע"ש ק. ע"ש, (ד) ב"מ ה'
[ק:] שנו"ט לח: מ.
(ה) [לקמן ל. א.] ס"א מל"ג
(ו) [כמן ז"ל ס"ד וח"כ
מכ"ר: דקמ"ג, (ח) ד"ה
והוא:] (ט) [ד"ה והוא:]

מוסף רש"י

טענו חטין והודה לו
בשעורין פטור. דצענין
הודאה ממנין הטענה עמ"ס
(ב"מ ק"ג).

רבינו הגנאל (המשך)

נזיק ברי ומויק שמא,
סיפא מויוק ברי וניזק
שמא. ופרקי' ברי ושמה
שמא וברי חזא מילת'
היא, אבל רישא לאוקומה
בברי וברי וסיפא ברי
ושמה תרתי מילי נגהו.
ואקסי' דברי וברי אפי'
סומכוס מודה שהמוציא
מחבריו עליו הראייה, וכי
פליג בשמא ושמה או
בברי ושמה או שמא
וברי, ובכולהו רבנן פליגי
ואמרי המוציא מחבריו
עליו הראייה. והילכתא
כרבנן. גופא אמר רבא
בר נתן טענו חטים והודה
לו בשעורין פטור. נימא
דמיי' ראייה שקיל מן התם: **רישא**
נמי נזיק. אומר שמא שורך הויק
ומויוק אומר ברי צסלע לקח וכי
אפי' קאמר סומכוס דחולקין
דאיצטריך לרבנן לאפלוגי ולאשמועינן
דלא פליגי: **רישא** דקאמר מויוק שמא
וניזק ברי. והתם אמר סומכוס
שהו"ע כמו של נתבע וחולקין ואמו
רבנן לאשמועינן דלעולם יד נתבע על
העליונה: **והא** לא דמיא רישא
לסיפא. וכיון דסוף סוף לאו בתרא
מילתא מוקמת להו שפיר מ"ר חייא
בר אבא לאוקמי לרישא בצרי וברי
ולמפשט לסומכוס אפי' בצרי וברי
אמר ומאי לתקפמיה דרב פפא:
ה"ג סנ היו נזיקין שנים כו': **ראוי**
ליטול. אי מיי' ראייה ואין לו אי לא
מיי' ולא מדוק מינה כדקדייקת
והלכי

ועוד אפי' בחיטין פטור משבויה דאורייתא וחייב בדרבנן, ויש לו לגלגל עליו גם על השעורין, הילכך ליתא לדרבה בר נתן.

(א) אולי ז"ל בעל"ט. (ב) דברי הר"ם ז"ב, שהרי ע"כ הלשון 'שמא לקח כסלע' מוכיח דקאי ברישא דמתני'. (ג) ושמא טעמו שורה מה"ד וי"ל, 'דטעין נזק ואמ' שמא ומויק חזי נזק ואמ' שמא וכו'.